

RUCH ŚWIATŁO-ŻYCIE W ŚWIETLE ANKIET Z 1997 ROKU

Tomasz Nowicki

Katedra Historii Ustroju i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
The John Paul II Catholic University of Lublin, Department of History of Polish Political Systems
and Administration

Streszczenie. Ruch Światło-Życie to jeden z najważniejszych ruchów posoborowej odnowy Kościoła. Zainicjowany przez ks. Franciszka Blachnickiego w okresie gomułkowskim, rozwinął się w latach 70. i 80. XX w. jako jedyny tak masowy ruch religijny w Polsce. Po 1989 r. rozwój nieco zwolnił, lecz nadal uczestniczyło i identyfikowało się z nim tysiące osób. Ankiety z 1997 r., które były podstawą źródłową niniejszego artykułu, ukazują Ruch Światło-Życie na progu XXI w. Materiał ten nie jest pełny, zatem także prezentowany obraz Ruchu nie jest kompletny. Z analizy źródła wynika, że pod koniec lat 90. formację oazową w niemal 2000 wspólnotach przechodziło znacznie ponad 20 tys. uczestników. Część z nich brała udział w różnego typu rekolekcjach, najwięcej w oazach letnich (ponad 14 tys. osób). Ruch Światło-Życie skupiał także co najmniej 3,5 tys. animatorów, zaś w różnych diakoniach diecezjalnych posługiwało niemal 1200 osób. Ankietujący informowali również o członkach Krucjaty Wyzwolenia Człowieka, których było ponad 10 tys. osób oraz o rodzinnej gałęzi Ruchu – Domowym Kościele obejmującym swym zasięgiem ponad 5 tys. par małżeńskich skupionych w niemal 1200 wspólnotach.

Słowa kluczowe: Ruch Światło-Życie, oaza, ks. Franciszek Blachnicki, Kościół katolicki w Polsce, ruchy religijne

W Archiwum Głównym Ruchu Światło-Życie w Lublinie [dalej AGRŚ-Ż] znajduje sięteczka aktowa nosząca tytuł *Pielgrzymka miłości Ruchu Światło-Życie z darem kongresowym na spotkanie z Janem Pawłem II*¹. Na zawartość jednostki składają sięankiety, które rozsyłano zapewne do moderatorów diecezjalnych i zakonnych. Cel, w jakim skonstruowanoankiety, wyjaśniono we wstępie. Miały one posłużyć jako materiał źródłowy do „ukonkretnienia obrazu Ruchu Światło-Życie”. Planowano przygotować album, który przedstawiałby Ruch Światło-Życie i który miał zostać ofiarowany jako dar ołtarza podczas spotkania z Janem Pawłem II w Krakowie 8 czerwca 1997 r. Zaznaczono, że czyn ten podjęto z okazji Jubileuszu Roku 2000, a jednocześnie w związku z dwiema rocznicami ważnymi dla Ruchu Światło-Życie, a mianowicie

¹ Zob. AGRŚ-Ż, zespół: Ruch Światło-Życie, sygn. 52040/12 [dalej: 52040/12].

25-leciem Aktu Zawierzenia Ruchu Niepokalanej, Matce Kościoła oraz 18. rocznicą powstania Krucjaty Wyzwolenia Człowieka².

Dokumentacja stanowiąca zawartość analizowanej jednostki archiwalnej została utworzona najpewniej w pierwszej połowie 1997 r. Na ankietach rzadko podawano konkretne daty ich sporządzenia. Na podstawie kilku przykładów można jednak wnioskować, że informacje spisywano właśnie w 1997 r. Taką datację potwierdza odpowiedź spisana przez moderatora diecezji radomskiej ks. Romana Adamczyka. Jako jedyny podał datę podpisania ankiety, tj. 22 lutego 1997 r.³ Z kolei na marginesie pierwszej strony ankiety diecezji kaliskiej dopisano ołówkiem, że należy ją wypełnić do 7 kwietnia⁴. Jest jednak możliwe, że odpowiedzi przysyłano jeszcze w maju. Wskazuje na to datacja pisma dotyczącego ośrodka oazowego w Sucheju na Pomorzu, prowadzonego przez OO. Jezuitów z Bydgoszczy. Dokument ten został sporządzony nie na formularzu ankietowym, lecz na zwykłej kartce formatu A4 i nosi datę 20 maja 1997 r.⁵ Możliwe zatem, że pozostałe ankiety powstawały w tym okresie. Terminem *ante quem* jest z pewnością data spotkania z papieżem, czyli 8 czerwca, lecz nie należy przypuszczać, że dokumentację dosyłało aż tak późno.

Analizowany materiał przysłano z 17 istniejących w 1997 r. polskich diecezji⁶. Dodatkowo informację przysłali filipini z Radomia oraz jezuici z Bydgoszczy. Przypomnijmy, że w wyniku bulli *Totus Tuus Poloniae populus* z 25 marca 1992 r. papież Jan Paweł II zreorganizował administrację kościelną w Polsce. Utworzono wówczas 14 nowych diecezji. Łącznie zatem w 1997 r. istniało w Polsce 41 biskupstw. Zachowane więc dane dotyczą tylko części istniejących wówczas diecezji. Najprawdopodobniej dokumentacja z pozostałych nie została przesłana.

Problematyka ankiet była zakreślona dość szeroko. Podzielono ją według pięciu grup tematycznych. Najpierw pytano o dane historyczne, a zatem kiedy i gdzie w diecezji odbyła się pierwsza oaza oraz proszono o listę moderatorów diecezjalnych i ich lata posługi. W następnej części dopytywano się o obecny stan Ruchu w danej diecezji, tzn. ile osób i ile diakonii działa na poziomie diecezjalnym i rejonowym, ilu jest animatorów, ile jest wspólnot formacyjnych pracujących w ciągu roku szkolnego. Pytano też o dane statystyczne dotyczące uczestników wakacyjnych oaz rekolekcyjnych w 1996 r., a także o odbyte w diecezji oazy specjalistyczne. W części trzeciej należało poinformować, ile przeprowadzono rekolekcji ewangelizacyjnych, czy jest w diecezji szkoła ani-

² Takie motywy podano w nagłówku każdej ankiety – np. zob. tamże, k.1.

³ Tamże, k.36.

⁴ Tamże, k.11.

⁵ Tamże, k. 10.

⁶ Ankiety przysłali moderatorzy z następujących diecezji: drohiczyńskiej, gliwickiej, gnieźnieńskiej, kaliskiej, katowickiej, koszalińsko-kołobrzesckiej, krakowskiej, legnickiej, lubelskiej, pelplińskiej, poznańskiej, radomskiej, rzeszowskiej, szczecińsko-kamieńskiej, tarnowskiej, warszawsko-praskiej oraz zielonogórsko-gorzowskiej.

matora oazy, a także pytano o osoby związane z Ruchem, które prowadzą działalność publiczną na szczeblu ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym. W części czwartej proszono o dane statystyczne dotyczące Krucjaty Wyzwolenia Człowieka, a w piątej o gałąź rodzinną Ruchu – Domowy Kościół.

Przeanalizujmy zatem zapisy ankietowe i spróbujmy ustalić obraz Ruchu Światło-Życie, jaki wyłania się z tych zestawień.

PIERWSZE REKOLEKCJE OAZOWE W DIECEZJACH

Pierwsze rekolekcje wakacyjne ks. Franciszek Blachnicki zaczął prowadzić już na początku lat 50. ub. w. Były to pierwotnie rekolekcje dla ministrantów, potem tzw. Oazy Dzieci Bożych najpierw dla chłopców, a potem również dla dziewczynek⁷. Po raz ostatni rekolekcje zorganizowano w 1959 r. W wyniku coraz częstszych szykan wobec uczestników oaz ze strony władz państwowych w następnych 4 latach nie organizowano rekolekcji wakacyjnych. Było to spowodowane także tym, że ks. Blachnicki, zaangażował się w tworzenie i rozwój Krucjaty Wstrzemięźliwości⁸. W 1963 r. podjął on na nowo organizację rekolekcji letnich, korzystając z doświadczeń nabytych w latach 50. Przyjęto wówczas nazwę dla tego typu rekolekcji: Oaza Niepokalanej. Była ona przeznaczona dla dziewcząt. W 1965 r. ks. Blachnicki zorganizował w Krościenku nad Dunajcem oazę dla kapłanów, zaś począwszy od wakacji 1967 r. organizowano rekolekcje dla chłopców⁹. W 1968 r. został zamknięty etap kształtowania idei Żywego Kościoła. Rekolekcje letnie w 1969 r. były już pełną syntezą doświadczeń poprzednich. Wkrótce też pojawiły się pierwsze rekolekcje wakacyjne organizowane przez centra diecezjalne. Tej właśnie kwestii dotyczyło pierwsze pytanie.

Z dokumentacji zawartej w analizowanej teczce aktowej wynika, że pierwsze oazy diecezjalne w 1971 r. zorganizowały diecezje krakowska¹⁰, katowicka¹¹

⁷ Po raz pierwszy rekolekcje dla ministrantów odbyły się w Kokoszycach od 2 do 6 lipca 1951 r. W 1954 wydłużono rekolekcje do dwóch tygodni, organizując w Biblieli pierwszą Oazę Dzieci Bożych dla chłopców, zaś w 1958 w Koniakowie dla dziewczynek. Zob. R. Derewenda, *Dzieło wiary. Historia Ruchu Światło-Życie 1950–1985*, Kraków 2010, s. 21 nn.

⁸ Tamże, s. 26.

⁹ Tamże, s. 59 nn.

¹⁰ W 1971 r. archidiecezji krakowskiej pierwsze rekolekcje letnie odbyły się w dniach od 25 czerwca do 11 lipca w Olszówce koło Rabki. Była to I stopień oazy, zaś moderatorem był ks. Władysław Gil. Drugi turnus w tej samej miejscowości prowadził ks. Jan Głód w dniach 12–28 lipca (52040/12, k. 20). Zdaniem P. Natanka turnus I musiał odbywać się w dniach od 7 do 22 lipca (por. P. Natanek, *Ruch Światło-Życie w archidiecezji krakowskiej w latach 1971–1996 r.*, Kraków 2004, s. 107, 293–294).

¹¹ Archidiecezja katowicka zorganizowała pierwsze rekolekcje w Krościenku, które prowadził późniejszy moderator generalny ks. Henryk Bolczyk (52040/12, k.14). Była to oaza pierwszego stopnia dla dziewcząt (Oaza Niepokalanej) odbyta w dniach od 23 lipca do 8 sierpnia 1971 r. (zob. A. Wodarczyk, *Ruch Światło-Życie, osoba założyciela, Historia Ruchu i rozwój w archi-*

i radomska¹². W następnym roku dołączyły diecezje drohiczyńska¹³ i poznańska¹⁴, zaś w 1973 lubelska¹⁵. Do końca lat 70. XX w. Ruch rozwinął się i organizował rekolekcje letnie w kolejnych pięciu diecezjach¹⁶. Zwraca uwagę fakt, że diecezja tarnowska pierwszą diecezjalną oazę letnią uruchomiła dopiero w 1985 r.¹⁷ Wynikało to prawdopodobnie z tego, że znaczna część rekolekcji od samego początku była organizowana na terenie tej diecezji. Także centrala Ruchu ulokowana została w należącym do diecezji tarnowskiej Krościenku. Zapewne nie było więc przez długi czas potrzeby odbywania diecezjalnych rekolekcji oazowych.

diecezji katowickiej, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 27/28(1994–1995), s.352; por. http://www.katowice.oaza.pl/?id=historia.Oaza_Katowice [dostęp: 11 II 2014]).

¹² Były to z pewnością rekolekcje zorganizowane przez istniejącą wówczas diecezję sandomierską, do której należał Radom. W 1971 r. odbył się 1 stopień dla dziewcząt w Smardzewicach (moderator ks. Kazimierz Mąkosa) oraz 1 stopień dla chłopców w Dąbrówce (moderator ks. Kazimierz Mazur). Zob. tamże, k. 35; por. K. Mąkosa, *Ruch Światło-Życie w diecezji [radomskiej – TN]*, <http://www.radom.oaza.org.pl/cnd/117-1993/kwiecien-maj-1993-numer-4/1038-ruch-swiatlo-zycie-w-diecezji-1971-1989> [dostęp: 11 II 2014].

¹³ Oazę 1 stopnia prowadził w Drohiczyźnie ks. Marian Świerczyński (52040/12, k. 1). Kapłan ten zmarł w Białymstoku 18 czerwca 2007 r. (zob. <http://www.oaza.pl/dokument.php?id=1555> [dostęp: 11 II 2014]).

¹⁴ Zgodnie z dokumentacją zawartą w teczce, archidiecezja poznańska zorganizowała oazę 1 stopnia w Dębnie nad Wartą. Prowadził ją ks. Jan Stanisławski. Wg jego świadectwa (52040/12, k. 32) w 1972 r. w archidiecezji poznańskiej pierwsze rekolekcje wakacyjne odbyły się w Rogalinku dla dziewcząt oraz w Dębnie nad Wartą oraz Przedborowie i Piłce dla chłopców. Zob. J. Stanisławski, *Tak było na początku*, <http://www.poznan.oaza.pl/old/sw/sw5.html> [dostęp: 11 II 2014]).

¹⁵ Oazę Nowego Życia 1 stopnia prowadził w kościele p.w. św. Wojciecha na Podwalu ówczesny moderator diecezjalny ks. Zdzisław Ciżmiński (zob. 52040/12, k. 26).

¹⁶ W 1974 odbyły się pierwsze oazy w archidiecezji gnieźnieńskiej (Żegocin – moderator ks. Józef Hanczaruk i Broniszewice – moderator ks. Józef Starczewski, zob. tamże, k. 7) i chełmińskiej (Rywałd – moderatorzy ks. Zbigniew Landowski oraz ks. Antoni Dunajski; zob. tamże, k. 29). W 1975 rekolekcje wakacyjne zorganizowały diecezje zachodniopomorskie: koszalińsko-kołobrzeszka (Łącko – moderator ks. Antoni Zieliński; zob. tamże, k. 17) i szczecińsko-kamieńska (Rzepin – moderator nieznanym z nazwiska kapucyn; tamże, k. 44). W diecezji gorzowskiej rekolekcje letnie 1 stopnia odbyły się po raz pierwszy w 1976 w Rokitnie, gdzie moderatorem był ks. Edmund Jankiewicz i Bledzewie z moderatorem ks. Stanisławem Kłóskiem (zob. tamże, k. 53; por. A. Put, *Historia Ruchu w diecezji [zielonogórsko-gorzowskiej – TN]*, <http://www.adonai.oaza.pl/index.php/2012-01-23-11-57-10/2012-01-23-12-50-30/powstanie-ruchu> [dostęp: 11 II 2014]). Dodać wypada, że w 1977 odbyły się pierwsze rekolekcje w ośrodku jezuitów w Suchej koło Bydgoszczy, które prowadził założyciel tego ośrodka ks. Czesław Chabielski (zob. 52040/12, k. 10; <http://www.czeslawchabielski.pl/sp-o-czeslaw-chabielski-sj-biografia> [dostęp: 11 II 2014]), zaś w 1979 r. w Nowym Bystrym pierwszą oazę zorganizowali filipini z Radomia z moderatorem ks. Piotrem Jaworskim (zob. 52040/12, k. 38).

¹⁷ Była to oaza w Brzegach z moderatorem ks. Janem Mikulskim (zob. 52040/12, k. 47).

STAN RUCHU W DIECEZJACH W 1997 R.

Kolejne pytania obejmowały sześć różnych zagadnień, które miały dać odpowiedź na temat aktualnego stanu Ruchu Światło-Życie w poszczególnych diecezjach. Odpowiadający mieli uzupełnić tabele, w których proszono o przedstawienie liczby osób zaangażowanych w prace diakonii diecezjalnych, diakonii rejonowych, liczby animatorów w diecezji i wspólnot formacyjnych, liczby uczestników oaz wakacyjnych i innych typów rekolekcji w 1996 r. Na końcu zaś proszono o opisanie bazy materialnej Ruchu w danej diecezji. Po kolei zatem omówimy przedstawione w ankietach zagadnienia.

Diakonie diecezjalne

Charyzmaty – dary znajdujące się w ruchu oazowy są podstawą do wyodrębnienia diakonii, czyli różnych form służby Kościołowi i samemu ruchowi. Struktura diakonii – jak pisał ks. Franciszek Blachnicki – może mieć charakter zarówno terenowy, jak i osobowy. Ten ostatni aspekt można rozpatrywać m.in. w kontekście zróżnicowanych zadań poszczególnych diakonii¹⁸.

Tabela 1. Liczba diakonii na poziomie diecezjalnym w 1997 r.

Diecezja	Diakonie
Lubelska	14
Gnieźnieńska	13
Radomska	11
Pelplińska	10
Poznańska	10
Tarnowska	10
Zielonogórsko-gorzowska	9
Katowicka	8
Drohiczyńska	7
Rzeszowska	7
Warszawsko-praska	7
Gliwicka	6
Legnicka	5
Szczecińsko-kamieńska	5
Krakowska	4
Kaliska	2
Koszalińsko-kołobrzaska	2

¹⁸ Zob. F. Blachnicki, *Oaza Rekolekcyjna Diakonii. Podręcznik*, Lublin 1995, s. 125-130.

Jak już wspomnieliśmy, w ankietach zadano pytanie o diakonie diecezjalne i rejonowe. Przeanalizujemy tylko te na poziomie diecezjalnym, gdyż informacje na ich temat są pełniejsze. Wynikało to zapewne z tego, że w wielu diecezjach po prostu nie było diakonii rejonowych lub były nieliczne¹⁹. Trudno więc porównywać informacje o diakoniach rejonowych, a rezultaty wynikające z ankiet poddać dokładniejszej analizie.

Spójrzmy na kwestię diakonii od drugiej strony, a mianowicie ile z nich było w diecezjach, które przysłały ankiety (tab. 2).

Tabela 2. Liczba diakonii i ich odsetek w stosunku do liczby ankietowanych diecezji w 1997 r.

Typ diakonii	Liczba diecezji z diakonią	% ogółu ankietowanych diecezji
Jedności	15	88,2
Moderacji	12	70,6
Formacji diakonii	10	58,8
Świadectwa	1	5,9
Słowa	12	70,6
Środków przekazu	4	23,5
Środków materialnych	5	29,4
Oaz rekolekcyjnych	12	70,6
Wyzwolenia	12	70,6
Ewangelizacji	5	29,4
Deuterokatechumenatu	2	11,8
Modlitwy	11	64,7
Liturgii	8	47,1
Wspólnoty rodzinnej	9	52,9
Wspólnoty lokalnej	2	11,8
Życia	7	41,2
Muzyczna	3	17,6

Łącznie projektanci ankiety wpisali w tabelę 17 diakonii diecezjalnych, lecz zostawili miejsce na wpisanie dodatkowych, ale tylko w trzech ankietach dopisano diakonię muzyczną (Gniezno, Rzeszów, Zielona Góra–Gorzów). W żadnej z diecezji nie było Diecezjalnej Diakonii Miłosierdzia. Natomiast najczęściej pojawiała się Diakonia Jedności. Jest to zrozumiałe, ponieważ służy ona Ru-

¹⁹ Nieliczne diakonie rejonowe odnotowano tylko w diecezjach gnieźnieńskiej (zob. 52040/12, k. 7v, 9), kaliskiej (tamże, k. 11v–12), krakowskiej (tamże, k. 20v), legnickiej (tamże, k. 23v, 25), pelplińskiej (tamże, k. 31), radomskiej (tamże, k. 35v), rzeszowskiej (tamże, k. 41v, 43), tarnowskiej (tamże, k. 47v, 49) i zielonogórsko-gorzowskiej (tamże, k. 55).

chowi, zajmując wśród innych diakonii miejsce centralne i łącząc niejako wszystkie inne diakonie oazowe²⁰.

Ciekawiej zaprezentują się powyższe zestawienia, jeśli pod uwagę weźmiemy liczbę osób zaangażowanych w pracę w diakoniach w poszczególnych diecezjach. Na osoby te możemy spojrzeć dodatkowa przez pryzmat ich płci.

Tabela 3. Liczba członków diakonii diecezjalnych z podziałem na płeć wg diecezji

Diecezja	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	L	%	L	%	L	%
Drohiczyńska	7	31,8	15	68,2	22	100,0
Gliwicka	7	36,8	12	63,2	19	100,0
Gnieźnieńska	44	48,9	46	51,1	90	100,0
Kaliska	6	33,3	12	66,7	18	100,0
Katowicka	89	55,6	71	44,4	160	100,0
Koszalińsko-kołobrzaska	15	57,7	11	42,3	26	100,0
Krakowska ^a	10	47,6	11	52,4	21	100,0
Legnicka	2	25,0	6	75,0	8	100,0
Lubelska	70	53,8	60	46,2	130	100,0
Pelplińska	38	56,7	29	43,3	67	100,0
Poznańska	45	44,1	57	55,9	102	100,0
Radomska	58	52,3	53	47,7	111	100,0
Rzeszowska	37	40,2	55	59,8	92	100,0
Szczecińsko-kamieńska	8	40,0	12	60,0	20	100,0
Tarnowska	34	55,3	27	44,3	61	100,0
Warszawsko-praska	48	51,1	46	48,	94	100,0
Zielonogórsko-gorzowska	68	48,2	73	51,8	141	100,0
Razem	586	49,6	596	50,4	1182	100,0

^a dane z archidiecezji krakowskiej prawdopodobnie są niepełne

Dane z tabeli 3 pokazują, że członkami diakonii diecezjalnych byli mniej więcej po połowie mężczyźni i kobiety. W dziesięciu diecezjach przeważali jednak mężczyźni, zaś w siedmiu kobiety. Patrząc na liczbę osób zaangażowanych w pracę w diakoniach, widać wyraźne różnice. W pięciu diecezjach (nieco ponad 29% analizowanych diecezji) było to ponad 100 osób²¹, w kolejnych trze-

²⁰ Zob. F. Błachnicki, dz. cyt., s. 127–128.

²¹ W katowickiej 160 osób, w zielonogórsko-gorzowskiej 141, w lubelskiej 130, w radomskiej 111 i w poznańskiej 102 osoby.

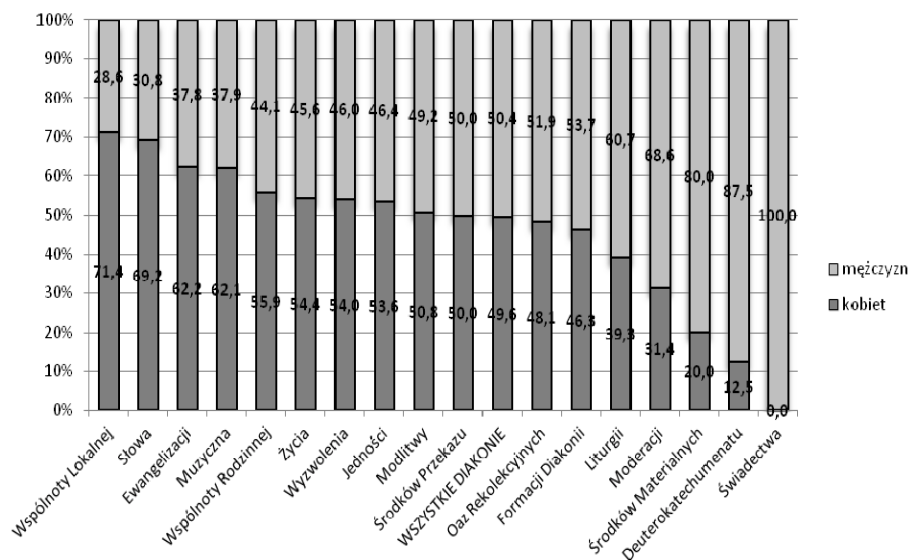
ch od 90 do 94 osób (diecezje gnieźnieńska, rzeszowska, warszawsko-praska), a w następnych dwóch 61 (tarnowska) i 67 (pelplińska) osób. W pozostałych 10 diecezjach (niemal 59%) zaangażowanych w diakoniach diecezjalnych nie było więcej niż 30 osób.

Można jeszcze przyrzeć się ogółowi członków diakonii przez pryzmat stanu. Mianowicie w prace te było zaangażowanych w sumie 186 kapłanów, co stanowiło niecałe 16% osób. W przeważającej mierze służbę Kościołowi i Ruchowi Światło-Życie pełnili zatem ludzie świeccy. Oddaje to dobrze charakter Ruchu, w którym zaangażowanie świeckich w życie Kościoła jest niezwykle ważne. Biorąc pod uwagę diecezje, w których było więcej niż 60 członków diakonii diecezjalnych, okazuje się, że najwyższy odsetek księży był w Gnieźnie (23 kapłanów na 90 członków ogółem, czyli niemal 26%), najmniejszy zaś w Katowicach (17 na 160, czyli niecałe 11%).

Spójrzmy na kwestię liczebności poszczególnych diakonii, uwzględniając również podział wg płci (tab. 4, ryc. 1).

Tabela 4. Liczba osób wg płci w poszczególnych diakoniach diecezjalnych w 1997 r.

Diakonia	Kobiety		Mężczyźni		Razem	
	L	%	L	%	L	%
Wspólnoty lokalnej	5	71,4	2	28,6	7	100,0
Słowa	27	69,2	12	30,8	39	100,0
Ewangelizacji	46	62,2	28	37,8	74	100,0
Muzyczna	36	62,1	22	37,9	58	100,0
Wspólnoty rodzinnej	76	55,9	60	44,1	136	100,0
Życia	43	54,4	36	45,6	79	100,0
Wyzwolenia	47	54,0	40	46,0	87	100,0
Jedności	81	53,6	70	46,4	151	100,0
Modlitwy	62	50,8	60	49,2	122	100,0
Środków przekazu	10	50,0	10	50,0	20	100,0
Oaz rekolekcyjnych	25	48,1	27	51,9	52	100,0
Formacji diakonii	31	46,3	36	53,7	67	100,0
Liturgii	53	39,3	82	60,7	135	100,0
Moderacji	38	31,4	83	68,6	121	100,0
Środków materialnych	5	20,0	20	80,0	25	100,0
Deuterokatechumenatu	1	12,5	7	87,5	8	100,0
Świadectwa	0	0,0	1	100,0	1	100,0
Razem	586	49,6	596	50,4	1182	100,0

Ryc. 1. Odsetek kobiet i mężczyzn w poszczególnych diakoniach

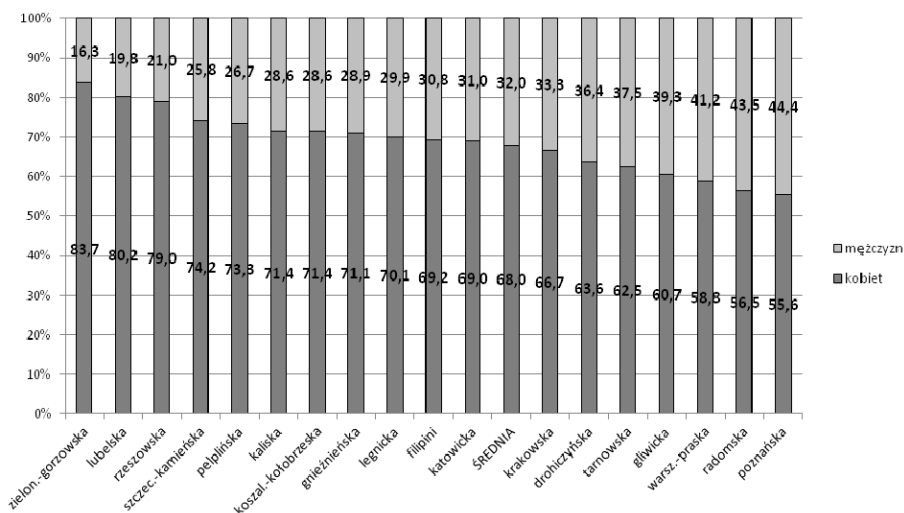
Jak już wspomniano, w prace diakonii zaangażowanych było niemal tyle samo kobiet, co mężczyzn, co oczywiście nie oznacza, że w każdej było podobnie. Najwięcej kobiet służyło w Diakonii Wspólnoty Lokalnej, wcale nie odnotowano kobiet w Diakonii Świadectwa. Jednak w trzech diakoniach diecezjalnych, w których ankiety podały najmniejszy procent kobiet, służyło także najmniej osób: w Diakonii Środków Materialnych w sumie 25, w Diakonii Deuterokatechumenatu 8, zaś w Diakonii Świadectwa tylko 1 osoba. Podobnie w przypadku wspomnianej Diakonii Wspólnoty Lokalnej, w której zaangażowanych było tylko 7 osób. Trudno zatem uznać te dane za miarodajne. Zapewne minimalny odsetek kobiet i mężczyzn oscylowały wokół 30%, zaś maksymalny wokół 70%. Na jednym biegunie byłaby zatem Diakonia Słowa (69% kobiet, 31% mężczyzn), na drugim zaś Diakonia Moderacji (31% kobiet, 69% mężczyzn). Oczywiście potwierdzenie tych danych wymaga dalszej, bardziej szczegółowej kwerendy źródłowej.

Gdyby osoby służące w diakoniach diecezjalnych podzielić według stanu, to jak wspomnieliśmy wyżej, świeccy stanowili ponad 84%. Najwięcej było ich, co jest zrozumiałe, w Diecezjalnej Diakonii Wspólnoty Rodzinnej i Diecezjalnej Diakonii Życia (po 95%), najmniej zaś w Diakonii Moderacji (52%)²².

²² Nie bierzemy pod uwagę, z racji małej ilości informacji, ośmioosobowej Diakonii Deuterokatechumenatu, w której pracach zaangażowanych było 6 kapłanów i tylko 2 świeckich.

Animatorzy Ruchu

Niezwykle ważną rolę w ruchu oazowym pełnią animatorzy, czyli osoby, które ukończyły formację animatorską i uzyskały krzyż animatorski. Mogą oni prowadzić różnego typu grupy formacyjne czy też pełnić inne odpowiedzialne funkcje w Ruchu Światło-Życie. Na podstawie ankiet możemy ustalić dane ilościowe dotyczące animatorów. Łącznie według ankiet było 3436 animatorów Ruchu. Najwięcej miała archidiecezja katowicka. Były to w sumie 754 osoby, co stanowiło niemal 22% ogółu odnotowanych animatorów²³. Kolejne miejsce zajmuje archidiecezja krakowska, lecz podane dane są szacunkowe, co podkreślili

Ryc. 2. Animatorzy Ruchu Światło-Życie w 1997 r. w poszczególnych diecezjach wg płci

sami odpowiadający na ankietę. Według analizowanego źródła było to zatem około 600 osób (w tym ok. 400 kobiet i ok. 200 mężczyzn). Zakładając, że ten szacunek był bliski prawdy, wówczas animatorzy archidiecezji krakowskiej stanowiliby w sumie ok. 17,5% wszystkich. Wyjątkowo dużo animatorów posiadała diecezja radomska, w której odnotowano 425 osób z krzyżem animatorskim (ponad 12%). Gdyby doliczyć do tej liczby jeszcze 65 animatorów zaangażowanych w pracę w kongregacji św. Filipa Neri w Radomiu, wówczas odsetek animatorów z diecezji radomskiej wzrósłby do ponad 14%. Jeszcze tylko w czte-

²³ W archidiecezji katowickiej faktycznie animatorów było 982. W tabeli bowiem uwzględniono 234 mężczyzn, 520 kobiet, co w sumie daje wprawdzie 754 osoby, lecz zaznaczono, że są to animatorzy młodzieżowi. W podsumowaniu podano jeszcze, ale już bez podziału na płeć, animatorów – dorosłych, których było 228 (zob. 52040/12, k. 16). Gdyby doliczyć jeszcze tę grupę, wówczas odsetek animatorów z archidiecezji katowickiej wyniósłby niemal 27%.

rech diecezjach liczba animatorów była większa niż 200 osób²⁴, w kolejnych trzech większa niż 100²⁵, a w pozostałych siedmiu nie przekraczała 90²⁶.

Spójrzmy jeszcze na kwestię liczby animatorów przez pryzmat płci (ryc. 2). Widać zatem, że wśród animatorów Ruchu przeważały w 1997 r. kobiety. Przeciętnie stanowiły one 68% wszystkich animatorów odnotowanych w ankietach sporządzonych na Dar Kongresowy. Trzeba jednak pamiętać, że w niektórych diecezjach z pewnością dane były szacunkowe (np. krakowska, warszawsko-praska, tarnowska, być może radomska), choć można przypuszczać, że ankiety oddają prawidłowe i rzeczywiste relacje.

Wspólnoty formacyjne

Kolejne zagadnienie dotyczy wspólnot formacyjnych. Autorzy ankiety podzielili je zgodnie z przyjętymi w Ruchu zasadami na dziecięce, młodzieżowe, studenckie i dla dorosłych. W ramach tej klasyfikacji uwzględnili jeszcze stopnie poszczególnych grup (podstawowy, pierwszy, drugi i trzeci). Oczekiwano dwójakiej odpowiedzi, a mianowicie, ile prowadzi się grup oraz ile osób liczą te grupy. Odpowiedzi niestety w dwóch przypadkach nie udzielono²⁷, Czasami podawano tylko dane szacunkowe zaznaczając to wyraźnie w ankietach²⁸. Niekiedy w odpowiedziach sumowano liczbę grup i liczbę uczestników nie uwzględniając podziału na rodzaje i stopnie²⁹. Oczywiście taka metoda wypełniania ankiet komplikuje i utrudnia analizę zagadnienia.

Pomijając powyższe trudności przedstawmy na początku kwestię liczby grup formacyjnych i liczby uczestników. By uzyskać większą kompatybilność informacji uwzględnimy jedynie podział na grupy wiekowe bez bardziej szczegółowej klasyfikacji na stopnie oazowe.

²⁴ 240 animatorów było w diecezji tarnowskiej (choć także i te dane sprawiają wrażenie szacunkowych), 233 miała diecezja rzeszowska, 215 zielonogórsko-gorzowska, zaś 202 archidiecezja lubelska.

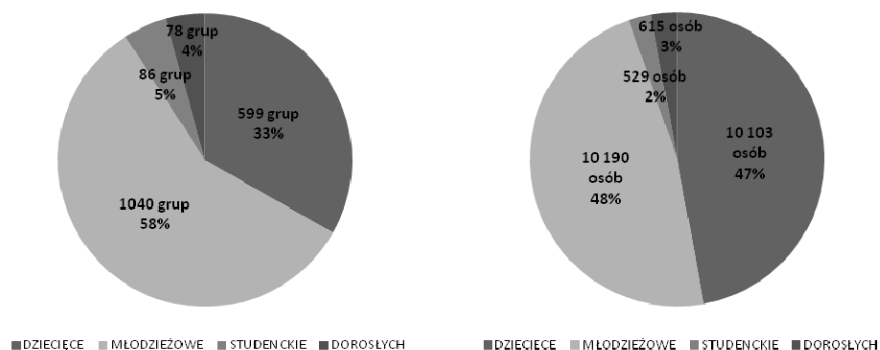
²⁵ 170 animatorów odnotowano w diecezji warszawsko-praskiej, 117 w legnickiej i 114 w archidiecezji gnieźnieńskiej.

²⁶ Odpowiednio 90 animatorów było w archidiecezji poznańskiej, 61 w diecezji gliwickiej, 55 w drohiczyńskiej, 35 w koszalińsko-kołobrzeszkiej, 31 w szczecińsko-kamieńskiej, 15 w pelplińskiej i 14 w kaliskiej.

²⁷ Tak było na przykład w archidiecezji katowickiej. W ankietach nie podano informacji ani o liczbie grup, ani o liczbie uczestników (zob. 52040/12, k. 16). Z kolei w ankiecie archidiecezji krakowskiej nie podano liczby grup (zob. tamże, k. 22), zaś w ankiecie diecezji koszalińsko-kołobrzeszkiej nie udzielono odpowiedzi o liczbie uczestników oaz (zob. tamże, k. 19)

²⁸ Przykładowo w diecezji gliwickiej zaznaczono tak przy liczbie grup i przy liczbie uczestników, że są to dane szacunkowe (zob. tamże, k. 6). Podobnie informacje szacunkowe podano w diecezji warszawsko-praskiej (zob. tamże, k. 52)

²⁹ W archidiecezji gnieźnieńskiej informacje o grupach i uczestnikach zebrano łącznie dla grup młodzieżowych, studenckich i dorosłych (zob. tamże, k. 9).

Ryc. 3. Liczba i odsetek wg grup formacyjnych i uczestników

Widać zatem, że w 1997 r. dominowały grupy młodzieżowe. Stanowiły one 58% wszystkich odnotowanych w ankietach wspólnot oazowych³⁰. Z kolei wspólnoty dziecięce obejmowały jedną trzecią ogółu grup. Ciekawe jest jednak porównanie liczby osób uczestniczących w formacji oazowej w poszczególnych kategoriach. Okazuje się bowiem, że patrząc przez pryzmat liczby uczestników, odsetek osób w grupach młodzieżowych wyniósł już tylko 48%, natomiast wzrósł procent dzieci należących do wspólnot formacyjnych (47%). Zmalał również w stosunku do grup odsetek studentów i dorosłych. Oczywiście porównanie obu względnych od razu wskazuje, że przeciętna liczba osób w grupie była mocno zróżnicowana w poszczególnych kategoriach wiekowych. Najliczniejsze były wspólnoty dziecięce. Średnia liczba dzieci w grupie oazowej wynosiła 16–17 osób. Z kolei grupy młodzieżowe, których było najwięcej miały przeciętnie po ok. 10 osób. Wspólnoty formacyjne dorosłych liczyły średnio 8 osób, zaś najmniejsze były grupy studenckie – zwykle sześćosobowe.

Oczywiście liczba wspólnot i liczba uczestników wyglądały rozmaicie w różnych diecezjach. Z danych zawartych w ankietach wynika, że najwięcej grup oazowych działało w diecezji rzeszowskiej (309)³¹, następnie lubelskiej (234)³² i warszawsko-praskiej (200)³³. Trzeba jednakże pamiętać, że brakuje danych o liczbie grup w ankietach archidiecezji krakowskiej i katowickiej. Z pewnością w tych diecezjach wspólnot oazowych było najwięcej. Wskazuje na to chociażby szacunkowa liczba uczestników podana przy archidiecezji krakowskiej i to tylko dla grup dziecięcych i młodzieżowych. Odpowiednio miało to być 4000 dzieci

³⁰ W grupach młodzieżowych uwzględniono też 87 grup z archidiecezji gnieźnieńskiej, choć liczba ta była faktycznie sumą grup młodzieżowych, studenckich i dorosłych. Gdyby jednak nawet nie uwzględniać tej liczby, to i tak dane procentowe pozostałyby niemal takie same.

³¹ Zob. 52040/12, k. 43.

³² Tamże, k. 27.

³³ Tamże, k. 52 (dane szacunkowe).

i 3050 młodzieży³⁴. Liczby te są 2–3 razy wyższe niż w diecezji rzeszowskiej, w której w grupach dziecięcych było 2049 osób, a w młodzieżowych 1153 osoby³⁵. Można zatem przypuszczać, że w samej archidiecezji krakowskiej było w 1997 r. 600–900 wspólnot formacyjnych. Jednak szacunkowe dane z ankiety archidiecezji krakowskiej są najprawdopodobniej mocno zaniżone. Z publikacji P. Natanka wynika bowiem, że parafiach tej diecezji w 1994 r. było 6365 osób w 479 grupach dzieci Bożych oraz 6198 osób w 626 grupach młodzieżowych, co dałoby w sumie ponad 12 500 osób.³⁶ Co więcej dane zebrane przez tego autora również mają luki. Bowiem w niektórych parafiach nie wiadomo, czy grup oazowych nie było, czy po prostu nie podano tych informacji (dotyczyło to ponad 80 parafii archidiecezji krakowskiej).

Można podejrzewać, że podobna lub nawet większa liczba osób i grup formacyjnych była w archidiecezji katowickiej. Znając zresztą liczbę animatorów i liczbę uczestników w archidiecezji krakowskiej można obliczyć współczynnik określający tę relację w tej diecezji. Wyniósł on 11,75³⁷, co oznacza, że na jednego animatora w archidiecezji krakowskiej przeciętnie przypadało niemal 12 osób. Jeśli przyjmiemy za wiarygodne dane z ankiety krakowskiej i uznamy, że podobna zależność była w Katowicach, wówczas można domniemywać, że liczba oazowiczów w tej diecezji wynosiła minimalnie ok. 8800 osób.

Na drugim biegunie były diecezje o niewielkiej liczbie grup i liczbie uczestników. Najmniej grup odnotowano w diecezji kaliskiej (15)³⁸, koszalińsko-kołobrzeskiej (18)³⁹ i pelplińskiej (19)⁴⁰. Jeśli brać pod uwagę liczbę uczestników, to w kaliskiej było 112 osób⁴¹, zaś w pelplińskiej 115⁴². Te dane wydają się bardziej wiarygodne. Łatwiej było policzyć grupy i osoby w diecezjach, w których ruch oazowy nie był tak rozwinięty, niż np. w archidiecezjach krakowskiej i katowickiej.

Oazy rekolekcyjne

Kolejne zagadnienie, o które pytali autorzy ankiety z 1997 r., dotyczy oaz wakacyjnych. Proszono mianowicie o statystyczne informacje o uczestnikach rekolekcji letnich oraz uczestnikach oaz specjalistycznych z roku 1996. Poniższa tabela przedstawia te dane dla wszystkich diecezji, które wypełniły ankiety.

³⁴ Tamże, k. 22.

³⁵ Zob. 52040/12, k. 43

³⁶ P. Nataneek, dz. cyt., s. 375–388.

³⁷ Współczynnik dla archidiecezji krakowskiej został obliczony następujący sposób: szacunkowa liczba uczestników – 7050 osób, podzielono przez szacunkową liczbę animatorów – 600 osób, co wyniosło 11,75.

³⁸ Zob. 52040/12, k. 12.

³⁹ Tamże, k. 19-19v.

⁴⁰ Tamże, k. 31.

⁴¹ Tamże, k. 12.

⁴² Tamże, k. 31. W diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej nie podano liczby uczestników.

Tabela 5. Uczestnicy oaz wakacyjnych wg ankiet z 1997

Stopień		Młodzież	Studenci i dorośli	Razem	
				L	%
Podstawowy		3763	70	3833	28,6
I		4152	545	4697	35,1
II		2363	380	2743	20,5
KODA		716	8	724	5,4
III		1349	39	1388	10,4
Ogółem	L	12343	1042	13385	100,0
	%	92,2	7,8	100,0	

Z analizowanych ankiet wynika, że w rekolekcjach letnich w 1996 r. wzięło udział 13 385 osób. Do wymienionej liczby trzeba jeszcze doliczyć 814 osób z archidiecezji gnieźnieńskiej. Nie uwzględniono ich w tabeli, ponieważ w ankiecie podano tylko zbiorczo liczbę osób. W sumie zatem na pewno w akcji letniej uczestniczyło 14 199 osób. Dane te należy jednak traktować jako minimalne, bo jak wiadomo nie mamy ankiet ze wszystkich diecezji⁴³. Ponadto sami odpowiadający czasami twierdzili, że nie podają pełnych informacji⁴⁴. Część danych tak jak poprzednio, to szacunki tylko w przybliżeniu podające liczbę uczestników rekolekcji. Brakuje też np. liczby dzieci biorących udział w rekolekcjach wakacyjnych, bo tabela nie uwzględniała takiej odpowiedzi.

Analizując zatem liczby zawarte w tabeli należy zauważyć, że w oazach letnich brała udział przede wszystkim młodzież. Dorośli i studenci to jedynie niecałe 8% uczestników. Z kolei patrząc przez pryzmat stopni, to najliczniejsze były rekolekcje pierwszego, a następnie zerowego stopnia. Jedna piąta uczestników pojechała na stopień drugi, ale na trzeci pojechało już tylko ok. 10% ogółu uczestników. W kurcie animatorskim uczestniczyło zaś najmniej osób (nieco ponad 5%).

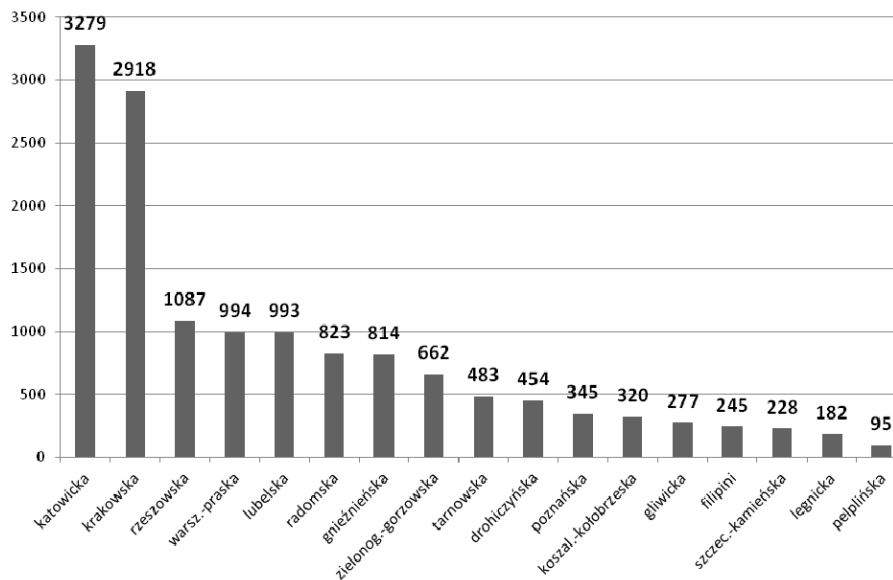
Zanalizujmy teraz liczbę uczestników rekolekcji letnich przez pryzmat diecezji. Najlepiej zagadnienie to przedstawić w formie graficznej (ryc. 4).

Nie jest zaskakujące to, że w rekolekcjach letnich najwięcej osób brało udział w archidiecezji katowickiej i krakowskiej. Analiza ankiet pokazuje, że łącznie w wyjazdach wakacyjnych z tych diecezji w 1996 r. uczestniczyło 44% osób uwzględnionych w analizowanych ankietach. Jednak – jak już wspomniano – prezentowane wyniki należy uznać za minimalne. Szczególnie wniosek ten

⁴³ Z diecezji, z których mamy ankiety, tabeli dotyczącej oaz rekolekcyjnych nie wypełniono w diecezji kaliskiej. Nie wynika z tego jednak, że takich rekolekcji w ogóle nie prowadzono (tamże, k. 12v).

⁴⁴ Przykładowo w ankiecie diecezji pelplińskiej informowano, iż brakuje danych z parafii zakonnych franciszkanów w Lęborku oraz salezjanów w Debrznie (tamże, k. 31v).

można odnieść do Krakowa. W sumie w ankiecie krakowskiej podano, że w rekolekcjach wakacyjnych w 1996 r. wzięło udział 2918 osób. Liczby dla poszczególnych stopni wydają się rzetelne⁴⁵. Z kolei z ustaleń P. Natanka wynika, że w rekolekcjach 1996 r. w diecezji krakowskiej wzięło udział tylko 2476 osób. Z innych obliczeń tego autora można wnioskować, że w rekolekcjach 2006 r. uczestniczyło 4771 osób (doliczając jeszcze moderatorów, animatorów i pary parafialne)⁴⁶. W ankiecie krakowskiej podano jednak tylko liczby dotyczące grup młodzieżowych. Brak za to informacji o udziale studentów czy dorosłych. Podobnie P. Natanek nie informuje o uczestnikach oaz studenckich. Trudno zrozumieć, dlaczego w przypadku tak silnego ośrodka akademickiego, jakim jest Kraków, nie odnotowano w ogóle oazowych grup akademickich. Czy to milczenie mogło oznaczać całkowity brak takich wspólnot?

Ryc. 4. Uczestnicy rekolekcji wakacyjnych z 1996 r. wg diecezji

Natomiast dane z archidiecezji katowickiej wyglądają na w miarę pełne. Wypełniający tę ankietę podał konkretne liczby uczestników. Wprawdzie, tak jak w krakowskich odpowiedziach, przeważały zdecydowanie grupy młodzieżowe, lecz podano również liczby odnoszące się zarówno do oaz studenckich, jak i dla

⁴⁵ 52040/12, k. 22v.

⁴⁶ P. Natanek, dz. cyt., s. 162–164.

doroślých. W sumie w letnich rekolekcjach oazowych miało brać udział 3279 osób⁴⁷.

Wyniki dla pozostałych diecezji pokazuje rycina 4. Można zauważyć bardzo dużą różnicę w liczbie uczestników oaz wakacyjnych w analizowanych wyżej diecezjach, a kolejnymi poczynając od rzeszowskiej. Wspomnieliśmy już wcześniej, że nie zawsze te dane były precyzyjne. Niemniej, nawet jeśli w ankietach niektórych diecezji podano szacunkowe liczby, to z pewnością były one zbliżone do rzeczywistości.

W odpowiedziach udzielano również informacji o kilku oazach specjalistycznych. Wymieniono w ankietach Kurs Oazowy Animatorów Liturgii (KODAL), Oazę Rekolekcyjną Diakonii (ORD), Kurs Animatorów Muzycznych Oazy (KAMUZO), Kurs Oazowy Diakonii Modlitwy (KODAM), Kurs Oazowy dla Animatorów Ewangelizacji (KODA-E), Oazę Rekolekcyjną Diakonii Wyzwolenia (ORDW) oraz Oazę Rekolekcyjną Diakonii Życia (ORDŻ). Zostawiono też miejsce na wpisanie innych oaz specjalistycznych⁴⁸. W sumie w tych kilku różnego typu rekolekcjach specjalistycznych wzięło udział 848 osób. Najwięcej w archidiecezji krakowskiej (266 osób, 31,4% ogółu), zielonogórsko-gorzowskiej (157 osób, 18,5%) i lubelskiej (110 osób, 13,0%). Biorąc pod uwagę typ rekolekcji, to najczęściej uczestniczono w kursach dla animatorów muzycznych (KAMUZO). Wzięło w nich udział 198 osób (23,4%) z 6 diecezji. Kurs Oazy dla Animatorów Liturgii przeszło 148 osób (17,5%) z 7 diecezji, zaś 141 (16,6%) z 8 diecezji odbyło ogólne rekolekcje dla diakonii (ORD).

AKTYWNOŚĆ RUCHU

Pytania o aktywność Ruchu Światło-Życie zadano w trzecim punkcie ankiety. Działalność tę starano się usystematyzować poprzez pytania o liczbę przeprowadzonych w diecezji rekolekcji ewangelizacyjnych, o to, czy istnieje szkoła animatora oraz o osoby związane z Ruchem, które prowadzą działalność publiczną na szczeblu ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym.

Z ankiet wynika, że rekolekcje ewangelizacyjne przeprowadzono w niemal wszystkich diecezjach. Nie było ich tylko w diecezji zielonogórsko-gorzowskiej. Z kolei w pelplińskiej nie wypełniono tej rubryki, co mogło oznaczać, że takich

⁴⁷ 52040/12, k.16v. Z obliczeń A. Wodarczyka (dz. cyt., s. 355) wynika, że np. w oazach rekolekcyjnych organizowanych przez archidiecezję katowicką w 1993 brało udział 4211 osób, w 1992 – 5549, w 1991 – 5380, w 1990 – 6179. Jest zatem możliwe, że w 1996 liczba uczestników wyniosła tyle, ile wnikało to z ankiet.

⁴⁸ W archidiecezji gnieźnieńskiej dopisano Oazę Rekolekcyjną Diakonii Liturgicznej, zaś w krakowskiej Kurs Oazy dla Animatorów Grupowych (zob. tamże, k. 9v i 22v). W przypadku ankiety krakowskiej identyczne liczby uczestników rekolekcji dla animatorów grupowych, ale także o pozostałych czterech oazach specjalistycznych odbytych w tej diecezji, potwierdza publikacja P. Natanka (dz. cyt., s. 167–168, 198).

rekolekcji również i tam nie było. Mało prawdopodobne jest z kolei, by ewangelizacji nie prowadzono w archidiecezji katowickiej, lecz w tym przypadku nie odpowiadano na żadne pytanie z ankiety. Ewangelizacja prowadzona była najczęściej w archidiecezji poznańskiej (30 razy), radomskiej (25 razy) i koszalińsko-kołobrzeskiej (kilkadziesiąt razy). W pozostałych diecezjach rekolekcje ewangelizacyjne przeprowadzano zwykle kilka razy rocznie.

Z kolei szkoły animatora nie działały tylko w diecezjach kaliskiej, legnickiej i zielonogórsko-gorzowskiej. W ankiecie katowickiej – jak wspomniano wyżej – nie podano żadnych informacji, ale szkoła animatora działała z pewnością, co potwierdza publikacja A. Wodarczyka⁴⁹. W pozostałych diecezjach były szkoły animatora, w gnieźnieńskiej⁵⁰ i radomskiej⁵¹ nawet po dwie.

Następne pytania dotyczyły osób związanych z Ruchem Światło-Życie pełniących ważne funkcje publiczne. Nie podano jednak dokładnie, o jakie osoby funkcyjne chodzi. Dlatego też odpowiedzi najprawdopodobniej były niepełne i połowiczne, a dane niejednolite. Nie wszystkie też ankiety wypełniono.

W odpowiedziach padały najczęściej nazwiska działaczy samorządowych, zwykle radnych gminnych. Łącznie w ankietach informowano, że z Ruchem Światło-Życie identyfikowało się co najmniej 35 radnych⁵², w tym dwóch z nich pełniło funkcje przewodniczącego rady miejskiej⁵³. Pięć osób piastowało urzędy prezydentów i burmistrzów miast (bądź zastępców), a jeden był wójtem⁵⁴.

⁴⁹ Z ustaleń tego autora wynika, że dwuletnia Diecezjalna Szkoła Animatora powstała w 1988 r. (A. Wodarczyk, dz. cyt., s. 356).

⁵⁰ Jedną była w Bydgoszczy, największym mieście archidiecezji, druga w Gnieźnie (52040/12, k. 8).

⁵¹ W diecezji radomskiej była szkoła dla młodzieży oraz Studium Pogłębienia Wiedzy Religijnej dla rodzin (tamże, k. 36). Gdyby jeszcze doliczyć szkołę animatora prowadzoną przez Oratorium św. Filipa Neri w Radomiu, wówczas w diecezji radomskiej byłyby nawet 3 szkoły animatora (tamże, k. 39).

⁵² Przykładowo najwięcej radnych gminnych (15 osób) wymieniono w ankiecie diecezji zielonogórsko-gorzowskiej (tamże, k. 54). W diecezji radomskiej podano jedynie, że z Ruchem związani są radni Radomia i w gminach, bez podania dokładnej liczby (tamże, k. 36), zaś w diecezji pelplińskiej odnotowano 3 radnych z Tczewa, 3 z Chojnic i 2 z Kościerzyny (tamże, k. 30).

⁵³ Z Ruchem związany był ówczesny przewodniczący rady miejskiej w Rzeszowie (tamże, k. 42) oraz przewodniczący nieokreślonej rady miejskiej (Bydgoszcz?, Gniezno?) z archidiecezji gnieźnieńskiej (tamże, k. 8).

⁵⁴ Prezydent Kalisza Wojciech Bachor (tamże, k. 13), zastępca prezydenta Poznania Tomasz Kayser (tamże, s.33), zastępca prezydenta Rzeszowa Jacek Gołubowicz (tamże, k. 42), burmistrz Tarnowskich Gór Piotr Hanysek (tamże, k. 5) oraz burmistrz Tczewa (tamże, k. 30). W tym ostatnim przypadku być może chodziło o Zenona Odyę, który był prezydentem (nie burmistrzem) Miasta Tczewa w latach 1994–2010 (zob. <http://zenonodya.blog.onet.pl> [dostęp: 26 lutego 2014]). Osobą związaną z Ruchem w diecezji zielonogórsko-gorzowskiej był Tadeusz Horbacz, wójt Santoka (52040/12, k. 59; por. http://www.gorzow89.org/index.php?option=com_content&view=article&id=74:horbacz-tadeusz&catid=34:ludzie&Itemid=37 [dostęp: 26 lutego 2014]).

Z Ruchem Światło-Życie diecezji rzeszowskiej był również związany były poseł Waldemar Sikora⁵⁵.

KRUCJATA WYZWOLENIA CZŁOWIEKA

Punkt 4 ankiety dotyczył Krucjaty Wyzwolenia Człowieka [dalej KWC], ruchu abstynenckiego założonego przez ks. Franciszka Blachnickiego w 1979 r.⁵⁶ Pytano o liczbę osób będących kandydatami i członkami KWC oraz o stanicę diecezjalną i rejonowe. Także tutaj nie zawsze informacje były precyzyjne lub nie zawsze je podawano⁵⁷.

Okazuje się, że członkami KWC mogło być w 1997 r. co najmniej 10 257 osób, zaś kandydatami 5881 osób, co w sumie dałoby grupę 16 138 osób. Jak już to zaznaczyliśmy przy analizie liczby grup i liczby osób uczestniczących w re-kolekcjach oazowych, była to także liczba minimalna.

Podobnie jak w przypadku liczby osób, także pytania o stanicę KWC czasami pozostawiano bez odpowiedzi. Z tych, które uzyskano, wynika, że w 1997 r. w żadnej diecezji nie było stanic rejonowych. Z kolei diecezjalne działały tylko w diecezjach drohiczyńskiej, gnieźnieńskiej, krakowskiej, lubelskiej, poznańskiej i szczecińsko-kamieńskiej. Odpowiedzi negatywne na pytanie o stanicę diecezjalną dotyczyły diecezji gliwickiej, koszalińsko-kołobrzeskiej, legnickiej, radomskiej, rzeszowskiej, tarnowskiej, warszawsko-praskiej i zielonogórsko-gorzowskiej oraz w przypadku ankiety wypełnionej przez filipinów.

KRĘGI DOMOWEGO KOŚCIOŁA

Ostatnie pytanie ankiety z 1997 r. dotyczyło gałęzi rodzinnej Ruchu Światło-Życie, czyli Domowego Kościoła. Zagadnienie to rozpatrywano przez pryzmat trzech pytań. W pierwszym proszono o odpowiedź, ile istnieje kręgów Domowego Kościoła. Drugie dotyczyło liczby par małżeńskich, a trzecie liczby par animatorskich⁵⁸. Tylko w przypadku diecezji legnickiej nie udzielono żadnych

⁵⁵ Zob. 52040/12, k. 42. Waldemar Mieczysław Sikora był posłem I kadencji w l. 1991–1993 oraz III kadencji od października 1997 do 2001 roku (<http://orka.sejm.gov.pl/ArchAll2.nsf/> [dostęp: 26 lutego 2014]).

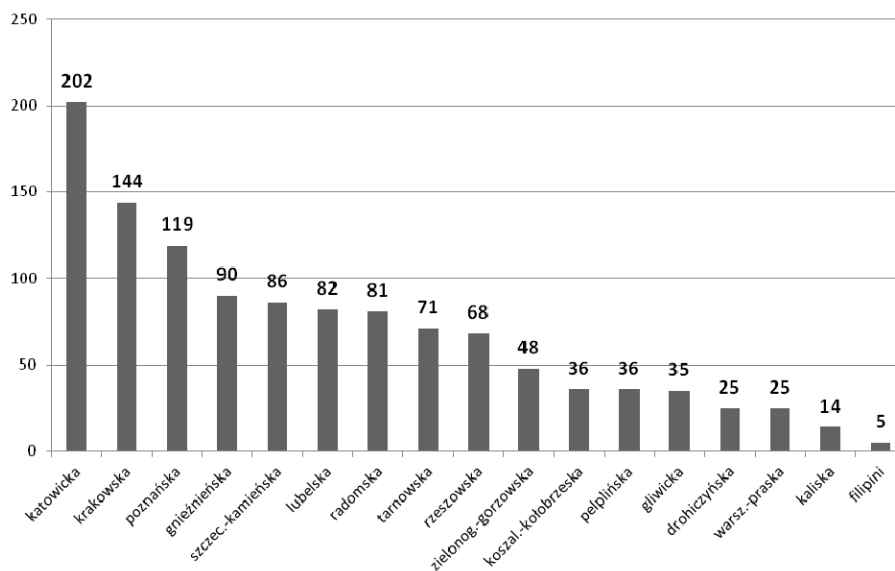
⁵⁶ Zob. R. Derewenda, dz. cyt., s. 168 i nn.

⁵⁷ Na przykład żadnych liczb nie podano w ankietach diecezji gliwickiej, lubelskiej i pelplińskiej. W przypadku diecezji katowickiej i koszalińsko-kołobrzeskiej odnotowano tylko liczbę członków, zaś miejsce na liczbę kandydatów pozostało puste. Z kolei w ankietach diecezji gnieźnieńskiej, szczecińsko-kamieńskiej i warszawsko-praskiej oraz ankiecie Kongregacji Filipinów z Radomia zapisane liczby były tylko szacunkowe. Na przybliżone wyglądają też liczby niektórych innych diecezji.

⁵⁸ Interpretacja zapisów nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, czy w liczbie par ogółem zawarto również pary animatorskie. Prawdopodobnie jednak tak było i w naszych rozważaniach przyj-

odpowiedzi, zaś w krakowskiej podano jedynie liczbę kręgów. Nie zawsze podawano konkretne liczby. Czasami, jak np. w przypadku diecezji warszawsko-praskiej, określano tylko przybliżone wartości⁵⁹. W większości jednak diecezji informowano dość precyzyjnie o liczbie kręgów i par.

Spójrzmy najpierw na kręgi Domowego Kościoła (ryc. 5).

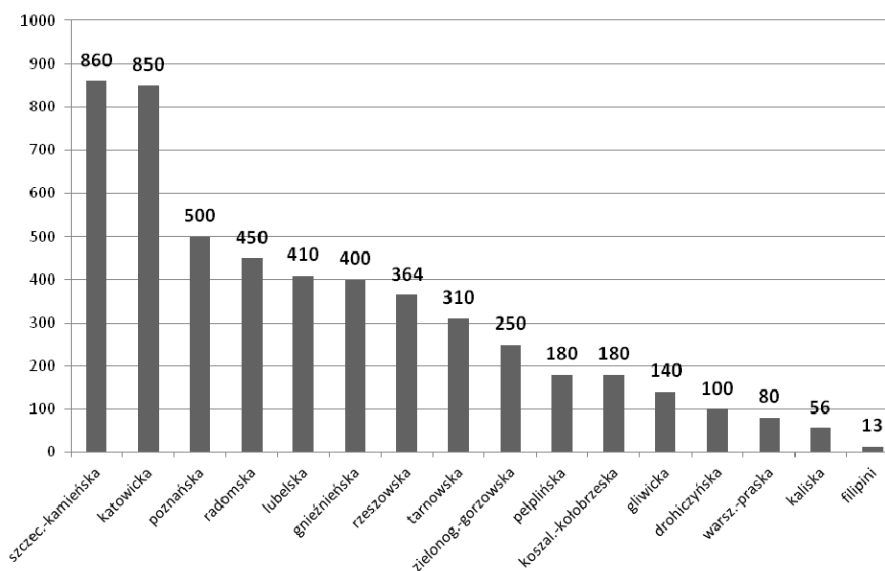
Ryc. 5. Liczba kręgów Domowego Kościoła w diecezjach wg ankiet z 1997 r.

Ogółem, według danych z ankiet, było 1167 kręgów Domowego Kościoła. Nie budzi zdziwienia ponowna dominacja archidiecezji katowickiej (17,3% ogółu odnotowanych kręgów), a w dalszej kolejności krakowskiej (12,3%). Sporo wspólnot było ponadto w archidiecezjach poznańskiej i gnieźnieńskiej (odpowiednio 10,2% i 7,7% ogółu).

Z kolei przyjrzyjmy się parom zaangażowanych w oazę rodzin. Liczby uwzględnione w ankietach obrazuje ryc. 6.

mujemy, że wyszczególnione w ostatnim pytaniu pary animatorskie były również uwzględnione liczbie ogólnej par Domowego Kościoła.

⁵⁹ Podano tutaj, że istnieje 25–30 kręgów DK, skupiających około 80–90 par małżeńskich, w tym około 25–30 par animatorskich (52040/12, k. 51). W wyliczeniach uwzględniono liczby minimalne.

Ryc. 6. Liczba par w Domowym Kościele wg diecezji w 1997 r.

Widać, że najwięcej par było w archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej. Wydaje się jednak, że akurat w tym przypadku mogą to być dane zawyżone. Autor odpowiedzi zapisał bowiem, że w diecezji działało 86 kręgów Domowego Kościoła. Powstaje zatem pytanie, czy przypadkiem automatycznie nie przyjął, iż w każdym kręgu było 10 par. Trudno jednak zweryfikować zapisy ankiety bez głębszej kwerendy źródłowej. Wspomniane wątpliwości niejako potwierdza współczynnik liczby par na jeden krąg Domowego Kościoła dla pozostałych diecezji. Okazuje się bowiem, że średnio na jeden krąg przypadałoby tylko 5 par, a nie 10, jak wynikałoby z obliczeń dla diecezji szczecińsko-kamieńskiej. Co więcej, maksymalnie było to co najwyżej średnio 5–6 par na krąg (w diecezji radomskiej, koszalińsko-kołobrzeszkiej, lubelskiej i pelplińskiej). Minimalnie zaś byłoby to około 3 par na krąg (u filipińców i w diecezji warszawsko-praskiej).

Średni współczynnik par na krąg pozwala jeszcze obliczyć hipotetyczną liczbę par w archidiecezji krakowskiej, skoro znamy liczbę kręgów. Zakładając zatem, że podstawowa wspólnota Domowego Kościoła liczyła 5 par, wówczas można przypuszczać, iż w diecezji krakowskiej było około 720 par Domowego Kościoła.

W ankietach podawano jeszcze liczbę par animatorskich i warto przyjrzeć się ich relacjom w stosunku do liczby ogółu par (tab. 6).

Dane z tabeli 6 po raz kolejny potwierdzają, że liczby zawarte w ankiecie diecezji szczecińsko-kamieńskiej niekoniecznie musiały odpowiadać rzeczywistości. O ile bowiem przeciętnie pary animatorskie stanowiły około jednej piątej

ogółu par zaangażowanych w Domowy Kościół, o tyle w wspomnianej diecezji tylko co dziesiąta para byłaby parą animatorską. Jest to oczywiście możliwe, lecz proporcja ta znacząco różni się od pozostałych. Na drugim biegunie pozostaje sąsiednia diecezja koszalińsko-kołobrzaska, w której stosunek par animatorskich do ogółu par był najwyższy i wynosił 42%. Przeciętnie jednak około jedna piąta par, to były pary animatorskie. Współczynnik ten wyraźnie koreluje z ustaleniami wcześniejszymi, z których wynikało, że krąg Domowego Kościoła liczył przeciętnie 5 par. Oznacza to zatem, że wśród nich jedna para była parą animatorską.

Tabela 6. Liczba par Domowego Kościoła a liczba para animatorskich wg ankiet z 1997 r.

Diecezja	Liczba par ogółem	Liczba par animatorskich	Odsetek par animatorskich do ogółu par
Koszalińsko-kołobrzaska	180	76	42%
Filipini	13	5	38%
Warszawsko-praska	80	25	31%
Drohiczyńska	100	28	28%
Tarnowska	310	80	26%
Gliwicka	140	35	25%
Kaliska	56	14	25%
Katowicka	850	202	24%
Lubelska	410	90	22%
Poznańska	500	110	22%
Rzeszowska	364	78	21%
Gnieźnieńska	400	85	21%
Zielonogórsko-gorzowska	250	51	20%
Radomska	450	90	20%
Pelplińska	180	35	19%
Szczecińsko-kamieńska	860	80	9%
Ogółem	5143	1084	21%

Podsumowując, trzeba stwierdzić, że ankiety z 1997 r. są niewątpliwie bardzo ciekawym, zbiorczym źródłem ukazującym Ruch Światło-Życie w Polsce. Ich wartość jest tym większa, iż pozwalają uchwycić stan rozwoju ruchu oazowego w poszczególnych diecezjach, a jednocześnie umożliwiają porównania, ponieważ odpowiedzi wpisywano w jednolity formularz. Oczywiście, jak już wielokrotnie wspomniano, informacje nie zawsze były pełne, czasami były to tylko szacunki, niekiedy ankietowani nie udzielali w ogóle odpowiedzi, a przede wszystkim ankiety przysłało tylko z kilkunastu polskich diecezji. Jednak mimo

wszystko ich analiza pozwala uchwycić wiele aspektów z życia Ruchu Światło-Życie i ukonkretnia jego obraz. Trzeba jednak pamiętać, że jest to obraz statyczny, ukazujący stan na rok 1997. Warto w przyszłości podjąć szersze badania, także statystyczne, które zdynamizują ten wizerunek. Zwłaszcza cenne byłyby studia prozopograficzne, opisujące i charakteryzujące konkretne grupy oazowiczów. Prace badawcze tego typu są z resztą możliwe, chociażby na podstawie bogatych zasobów Archiwum Głównego Ruchu Światło-Życie w Lublinie.

THE LIGHT-LIFE MOVEMENT IN THE PERSPECTIVE OF SURVEYS FROM 1997

Abstract. The Light-Life Movement (commonly known as the Oasis movement) is one of the most important movements of the post-conciliar renewal of the Church. Initiated by Father Franciszek Blachnicki in the period of Gomułka's rule, it developed in the 1970's and the 1980's as the only so massive religious movement in Poland. After 1989 it slowed down a little but still thousands of people participated in it and identified with it. The surveys from 1997, which provided the source basis of the present article, show the Light-Life Movement at the threshold of the 21th century. The materials are not complete and neither is its present picture. It follows from the analysis of the sources that more than 20,000 members underwent formation within the Oasis movement at the end of the 1990's. Some of them took part in various kinds of religious retreat, mostly in summer (more than 14,000 people). The Light-Life Movement also gathered at least 3,500 organizers, while almost 1,200 people served in different diocesan diaconies. Those who conducted the surveys also informed about the members of the Crusade of Liberation, whose number exceeded 10,000, and about the family branch of the Movement, Domestic Church, which included over 5,000 married couples grouped in almost 1,200 communities.

Key words: Church in Poland, religious movements, the Light-Life Movement, Father Franciszek Blachnicki